

Гергега Валентина
Управління соціального захисту, м. Кам'янець-Подільський
Науковий керівник: **Чикуркова А.Д.**,
д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту,
публічного управління та адміністрування
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ СИСТЕМ

Не викликає сумнівів той факт, що соціально-економічна стійкість – основа прогресивного розвитку й економічного зростання. Поняття стійкості є фундаментальним, без нього неможливо реалізувати стан економічного зростання та прогресивного розвитку суспільства. Категорія «стійкість» почала широко застосовуватись у сфері економіки та розвитку суспільства лише в кінці ХХ століття. Тим часом у технічній літературі цей термін став широковживаним наприкінці ХІХ століття, після чого О. Ляпунов дав визначення та сформулював теореми стійкості технічної системи. Сьогодні термін «стійкість» широко застосовується щодо фінансової системи, структури промисловості, суспільного зростання, матеріального виробництва тощо.

Стійкість (англ. *robustness*) – це якість, яка дозволяє системі витримувати зміни параметрів зовнішнього середовища, відмінні від розрахункових. Під стійкістю системи розуміють здатність системи повертатися до стану рівноваги після виведення її з цього стану під впливом зовнішніх збурень. Стан рівноваги, до якого система здатна повертатися, називають стійким станом рівноваги. На думку Дж. Касті, «слово «стійкість» означає здатність системи реагувати на зміни в зовнішньому середовищі і зберігати приблизно ту ж поведінку протягом певного періоду часу [1, с. 9].

Е.М. Левицький визначає стійкість як основну якісну характеристику поведінки системи, яка зазвичай розглядається відносно стану рівноваги [1, с. 9]. О.Т.

Лебедев стверджує, що «стійкість характеризується як здатність системи повертатися в стан рівноваги після того, як вона була виведена з нього під дією зовнішнього впливу» [1, с. 10]. Н.П. Бусленко під стійкістю функціонування складних систем розуміє здатність системи зберігати необхідні властивості в умовах дії збурень [1, с. 10].

Наведені твердження є більш прийнятними для економічної системи, оскільки повернення до початкового стану є небажаним. В економічній теорії стійкість розглядають як одне з понять концепції економічної рівноваги, згідно з якою досягнення та утримання рівноважного стану в економіці належить до найважливіших мікро і макроекономічних завдань. Із цієї концепції випливає, що економічні суб'єкти намагаються перевести економічну систему в оптимальний рівноважний стан, котрий у такому контексті асоціюється з поняттям стійкості. У «Великому економічному словнику» категорія «стійкість» трактується як «...сталість, постійність, невіддільність ризику втрат і збитків» [3, с. 770].

Таблиця 1

Визначення поняття «економічна стабільність»

Науковці	Визначення поняття «економічна стабільність»
Н. Любченко	Під економічною стабільністю розуміє стан, обумовлений сукупністю властивостей найважливіших складових елементів суб'єкта господарювання: виробничої діяльності, організаційної роботи, фінансово-грошового обігу, матеріально-технічної бази, ресурсного забезпечення, кадрового та інтелектуального потенціалів
О.Сологуб	Визначає економічну стабільність як врівноважений, збалансований стан економічних, фінансових і соціальних ресурсів підприємства, а також їх взаємозв'язків у межах виробничо-збутової системи, що забезпечує стабільні умови для її відтворення, у тому числі за наявності внутрішніх і зовнішніх несприятливих впливів, що досягається за допомогою здійснення спеціалізованого комплексу різнопланових фінансово-економічних і організаційних заходів з алгоритмом відповідних дій.
В. Ячменьової,	Економічна стабільність - це результуюча характеристика, а її показником виступає рівень економічної стабільності.
Н. О. Шпак, М. І. Романишин, А. Чикуркова	Розглядають економічну стабільність підприємства під кутом зору його здатності в умовах прояву дестабілізаційних чинників бізнес-середовища ефективно здійснювати виробничо-господарську

	діяльність, формувати якісний стратегічний потенціал, підтримувати заданий рівень конкурентоспроможності та результативності у довгостроковій перспективі з економічною вигодою та фінансовою незалежністю для підприємства.
А. В. Перетяцько	Економічна стабільність підприємства - це врівноважений стан економічних показників у певному інтервалі часу та в межах значення показника, перетнувши який може наступити порушення рівноваги економічної діяльності підприємства.

Джерело: [1-4, 7].

Узагальнюючи вище зазначене, доцільно зробити висновок про те, що економічна стабільність підприємства обумовлює його подальший розвиток і забезпечується завдяки взаємодії внутрішніх складових системи. А саме:

- фінансова стабільність забезпечує стан рівноваги та незмінність системи;
- економічна стійкість зберігає значення показників, забезпечує життєздатність підприємства;
- фінансова стійкість визначає ефективне формування, розподіл і формування фінансових ресурсів[4, 5, 6].

Відтак, вважаємо, що існує тісний взаємозв'язок між категоріями економічної стабільності, фінансової стабільності та фінансово-економічної стійкості, що дозволяє нам проводити аналізування економічної стабільності підприємств через призму вище згаданих категорій.

Оскільки забезпечення економічної стабільності підприємств є багаторівневим та складним процесом, а існуючі методи та підходи доволі різноманітні, то як показав аналіз наукових праць, чіткої методики розрахунку економічної стабільності не існує, проте, на нашу думку, варта уваги методика, яка надає змогу різносторонньо оцінити стан економічної стабільності на підприємстві. Основою методики є бальна оцінка складових економічної стабільності, а саме на основі оцінювання фінансової стабільності, соціальної політики, економічної безпеки та маркетингових заходів, які узагальнюються у формулу інтегрального показника економічної стабільності І_{кк} (1):

$$I_{kk} = a_1 * K_f + a_2 * K_c + a_3 * K_m + a_4 * K_{\epsilon b} \quad (1)$$

де Кф - узагальнена оцінка фінансових показників діяльності підприємства;

Кс - узагальнена оцінка соціальної політики на підприємстві;

Км - узагальнена оцінка маркетингової політики на підприємстві;

Кеб - узагальнений показник економічної безпеки підприємства[2,7].

Можна з впевненістю сказати що соціально-економічна стабільність це робота правильного менеджменту, тому як саме за допомогою менеджменту, та його важелів досягається рівновага, стабільність всіх сфер діяльності як економіки, так і всієї людської діяльності.

Список використаних джерел

1. Забродский В.А. Оценка финансовой устойчивости производственно-экономических систем: монография. Харь-ков: Бизнес Информ, 2000. 82 с.
2. Бусленко Н.П. Моделирование сложных систем. М.: Наука, 1968. 356 с.
3. Большой экономический словарь / под. ред. А.Н. Азрилиана. М.: Институт новой экономики, 1997. 864 с.
4. Чикуркова А.Д., Фень К.С. Основи економічної безпеки підприємств харчової промисловості. National economic development and modernization: experience of Poland and prospects for Ukraine. Collective monograph. Vol. 2 Kielce, Poland, 2017. p.90-104.
5. Чикуркова А.Д., Фень К.С., Скляр Є.В. Механізм формування і зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості. Чернівці. 2019. 250 с.
6. Прокопчук Л.М., Чикуркова А.Д., Ногачевський О.Ф. Формування і розвиток система корпоративного управління в акціонерних товариствах: теорія, методика і практика: монографія. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г. 2014. 173 с.
7. Шубровська О.В. Сталий економічний розвиток: поняття і напрям досліджень. Економіка України. 2005. № 1. С. 36-42.